

Ulaganje u ponudu turizma poljoprivrednih domaćinstava seljacima se može višestruko vratiti za nekoliko godina, a to Srbiji može da donese nekoliko milijardi evra godišnje. Međutim, o tome još uvek samo pričamo… Jer, dve strateške grane Srbije su poljoprivreda i turizam, ali samo verbalno, jer takvu odluku nije nikada doneo Parlament Srbije. Konkretno, o tome se govori samo u predizbornim kampanjama, kada se obilaze sela i birači!

-Seoski predeli (koji se prostiru se na 80 odsto teritorije Srbije i raspolažu izuzetno vrednim prirodnim lepotama, bogatom kulturnom baštinom i izvanredno vrednim ljudskim kapitalom), osnovni su temelji seoskog turizma u našoj zemlji – kaže Branislav Gulan, član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti, navodeći da je osnovna „odlika" naših ruralnih područja - „najsiromašniji predeo u zemlji, sa visokim stepenom nezaposlenosti, predeo decenijske depopulacije i gerentolizacije, u kojima je poljoprivreda izgubila centralitet". Po njegovim rečima danas u gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi. Kako izmeniti ovu sliku?

-Seoski turizam u Srbiji, može preokreniti ovakvu sliku seoskih predela, jer donosi revitalizaciju seoskih područja: ekonomsku, sociološku, kulturološku, prostornu. Međutim, te promene će biti spore ili ih neće biti, ukoliko se lokalne zajednice: opštine i mesne zajednice, ne okrenu svom endogenom lokalnom razvoju, sa nizom mera, inicijativa, akcija, aktivnosti, kojima će aktivirati teritorijalni kapital i pomoći seoskim domaćinstvima i svima, koji se bave seoskim turizmom.

Seoski turizam u Srbiji je ponikao od inicijative pojedinih domaćina, entuzijasta, koji su u turističko preduzetništvo ušli sa neizvešnošću i velikim rizikom i bez podrške lokalne zajednice. Poznato je da na selektivnom turističkom tržištu opstaju samo najsposobniji. Naši domaćini u seoskom turizmu to znaju iz sopstvene prakse i da bi opstali, organizovali su se u udruženja domaćina, koja su nikla širom zemlje, opet samoinicijativno, na partnerskoj, neprofitnoj osnovi. Udruženja domaćina su preuzela pretežno marketinšku funkciju, a menadžerska funkcija je i dalje ostala na domaćinima, koji su i inventori, kreatori, inovatori, administratori. Inače, budući lokalni razvoj u Evropskoj uniji, odvijaće se na principu - lokalnim razvojem upravljaju lokalne zajednice. To je suština koju moramo prihvatiti i mi. Dobro je što mi danas razvijamo seoski turizam. Ali, mi nemamo ciljnu grupu za koju to radimo, već činimo ad hok poteze. Jer, prosečna plata u Srbiji je izmedju 42.000 i 50.000 dinara. Onaju ko radi, prijavljen je i ima takvu zaradu, zadovoljan je. Ali, kad on može sa tom zaradom da vodi porodicu u seoski turizam? Koliko je onih koji imaju dodatni prihod da mogu da idu da se odmaraju u naša sela? Veoma malo! Zato i kažem da mi taj turizam razvijamo, ali nemamo ciljnu grupu, već ko stigne i kad dodje gost, bilo domaći ili strani!

*Gde se danas nalazi srpski seoski turizam?

-Za razliku od zemalja u regionu Srbija još nema zaokružen proizvod u turizmu, niti ima svoju stratešku delatnost. Doduše, govori se da su to poljoprivreda i turizam, ali zvanično to nije ni jedna od naznačenih privrednih grana, koje inače donose trećinu deviznog priliva u zemlju (agrar oko 25 odsto i turizam oko 10 odsto). Inače, Srbija u poslednjih nekoliko godina beleži pozitivne stope rasta u turizmu, a lane je ostvarina oko jedna milijarda dolara deviznog priliva od stranih turista. Zabeležena je poseta dva miliona turista našoj zemlji i ostvareno 6,5 miliona noćenja.

*Šta Srbija može da ponudi savremenom putniku namerniku?

-To su hrana, muzika i način života. Kada je reč o seoskom turizmu, treba znati da on upošljava i ljude na selu, stimuliše razvoj mnogih privrednih grana, pre svih poljoprivrede, obnavlja tradicionalne seoske aktivnosti i usporava iseljavanje. Kada je o Srbiji reč, treba reći da na selu živi polovina stanovništva. Deset odsto njih je siromašno, što je dva puta više nego u gradu! Čak u 86 odsto sela Srbijie svake godine smanjuje se broj stanovnika. Ipak, istraživanja pokazuju da odliv stanovništva iz ruralnih oblasti nije samo naša karakteristika.

*U kojoj meri je seoski turizam naša šansa?

-Samo se govori da su naše šanse seoski turizam i oko 40 banja koliko ih Srbija ima. Investiranje u seoski turizam višestruko bi se isplatilo za nekoliko godina, kako seljacima, tako i državi, prihodom od nekoliko milijardi evra godišnje.

*Kakvog gosta možemo očekivati i šta kom gostu valja ponudti?

-Ponavljam, moramo znati prema kojoj ciljnoj grupi razvijamo turizam, domaćim ili stranim gostima. A ne sve da bude za jedne i druge. Primera radi, prosečna plata je 420 evra, pa ne možemo računati u velikoj meri na domaće goste. Ko sa tom platom može da ide u turizam. Istovremeno analize pokazuju da je potrebno u Srbiji više ceniti domaćeg gosta od stranog. Evidentno je da gosti, recimo iz Nemačke, veoma malo troše u vanpansionskoj potrošnji, dok su srpski turisti poznati po velikoj potrošnji. Ne sme više da bude izgovor da su loši putevi po našoj zemlji krivi što nema više turista.

*U kojoj meri seoski turizam, kao „najveća šansa Srbije za bolji život”, može povećati ukupan budžet?.

-Evo računice. Ako neko domaćinstvo ima četiri kreveta, puta sto dana, to znači da ima četiri stotine prenoćišta. Uzmimo da je cena pansiona 20 evra, što znači da godišnji prihod tog domaćinstva može da iznosi 8.000 evra! Ako se od toga za troškove odbije oko 50 odsto, ispada da je zarada 4.000 evra. To opet znači da je mesečna zarada oko 330 evra, pa i više dakle, na nivou današnje prosečne plate od oko 420 evra. Ako znamo da po poslednjem popisu u Srbiji imamo oko 630.000 seoskih domaćinstava, sigurno je da se oko 20% njih može baviti seoskim turizmom. Seoski turizam bi pokrenuo i poljoprivredu. No, mora se poboljšati seoska infrastruktura, putevi, vodovod, kanalizacija koja retko gde postoji. Nedostaje i masovna medijska podrška i aktivnost političara, bolje rečeno politička volja, podizanje svesti, klasifikacija i standardizacija. Za početak treba izgraditi puteve do sela. Imamo izvanredna mesta sa netaknutom prirodom i čak 160 opština u Srbiji koje spadaju u ruralna područja. Poljoprivreda i seoski turizam bi za Srbiju trebalo da imaju značaj kao nafta za Emirate. Ali, pored svega već rečenog potrebno je da se Srbija promoviše kao destinacija sa naglaskom na odmor na selu, posetu manastirima...

*Da li bi poljoprivreda tako dobila novu dimenziju?

-Dosadašnja politika oslanjanja na agrar i na iskorišćavanje njegovih potencijal ne bi više smela da bude u funkciji preživljavanja i kupovine socijalnog mira, već bi trebalo da bude trajno opredeljenje države i razvojne ekonomije. Potrebno je utvrditi mogućnost razvoja svake sredine

i onda pojačati odgovornost i lokalne samouprave. Dakle, koncept integralnog ruralnog razvoja, predstavlja samo antipod klasičnoj industrijalizaciji i zasniva se na sveobuhvatnom razvoju seoskih mešovitih područja u kojima živi gotovo polovina stanovnika Srbije. To ne znači poseljačenje ranika i vraćanje motici i traktoru, već njihovo zapošljavanje u oblasti poljoprivrede, raznim uslužnim delatnostima kao što je turizam, zanatstvo, domaća radinost, infrastruktura, malim i srednjim preduzećima.

*Kako to rade neke druge zemlje?

-Primera radi, u Sloveniji su ove godine završeni pansioni za decu, gde će se ona baviti rekreacijom. Završene su i staze za invalide, pešake i bicikliste, čak se i grade specijalni hoteli za bicikliste. Oni imaju i specijalnu hranu za takvu vrstu gostiju. U Sloveniji se živi u svakom njenom pograničnom delu. Ima punih kuća i u njima ima života, proizvodnje… dok je kod nas prazno pogranično područje. To je upozorenje za vlasti jer to predstavlja i bezbednosni problem. Kaže se da imamo od 400.000 pa čak do milion hektara neobrađenih njiva. Najviše ih je u pograničnom delu! Kada bi se samo bacilo zrno pšenice – „tavanka" – bilo bi to milion tona zrna! Evo i primera, Mađarske banja Eržebet iz pograničnog grada Morahalom, koja se nalazi 12 kilometara od Horgoša - ima 23 bazena površine 2.200 kvadratnih metara, lekovitu vodu u bazenima toplu i do 39 stepeni Celzijusa, parking koji je besplatan, šoping Evrocentar. Leti dnevno dolazi 2.500 posetilaca, polovinu toga čine gosti iz Srbije.

*Koje resurse mi možemo da ponudimo?

-Srbija ima oko 400 termomineralnih izvora, a ne koristimo ni 10 odsto njih… Bazeni sa termalnom vodom, akvaparkovi, mnogobrojne manifestacija i odlično medicinsko osoblje glavni su aduti srpskih banja. Ove godine su spremniji nego ikada dočekali sezonu. Ali, malo je para kod onih koji bi išli u banje. To više nije kao nekad da u banje idu samo stariji. Inače, prošle godine u banjama Srbije boravilo je 347.172 turista koji su ostvarili oko dva miliona noćenja. Banje su i dalje osnova srpskog turizma. Dakle, imamo svega, to su naši dragulji i potencijali – zaključio je Branislav Gulan.

Izvor: Privredna komora Srbije